Žvalgant rasta per 30 kg metalo, datuojamo XX a. Tai ūkinės paskirties technikos detalės, šovinių tūtelės (apie 20 vienetų), atsitiktinės šiukšlės, tarybinės monetos (apie 30 vienetų) ir kt. Iš radinių į JKM muziejų perduoti 127 XII–XX a. radiniai (2 pav.). Ankstyviausią radinių grupę sudaro: kalavijo skersinio, žalvarinių žiedų, apyrankių, pasaginių segių ar jų dalių fragmentai, žvangučiai (pakabučiai) ir t. t. Radiniai liudija čia buvusį XII–XIV a. kapinyną. Rasta ir vėlesnio laikotarpio, XV ar net XVI a. pradžia datuotų radinių, kurie galbūt sietini su kapinynu: žalvarinių papuošalų, juostinių žiedų, rakto galvutės fragmentų.

Radiniai iliustruoja ankstyvesnę nei Belvederio gynybiniai įtvirtinimai žmonių veiklą. Patogi geografinė padėtis leidžia kelti hipotezę, kad čia XIII–XIV a. galėjęs būti piliakalnis. Objektas yra 6,8 km į R nuo Veliuonos ir 1,1 km į V nuo Seredžiaus piliakalnių, ir pagal išsidėstymą patenka į LDK Nemuno piliakalnių gynybinės sistemos liniją. Su Belvederio gynybiniu įtvirtinimu siejamų radinių rasta aikštelėje ir jos aplinkoje. Jie datuojami XVII a. viduriu – XVIII a. viduriu (monetos, muškietos kulkos). Monetos priklauso ATR, o radinių, kurie atspindėtų kitų šalių kariuomenės veiklą (pvz., Švedijos, Rusijos), nerasta. Belvederio gynybinio įtvirtinimo teritorijoje rasti XX a. I pusės radiniai leidžia teigti, kad čia Pirmojo pasaulinio karo metu buvo apsistojusi carinės Rusijos kariuomenė, o per II Pasaulinį karą – Vermachto kariuomenė.

Belvederis Defensive Fortification and Cemetery

In 2017, a metal detector survey was conducted in roughly 3.16 ha at Belvederis Defensive Fortification and in its vicinity (Fig. 1) and 127 12th–20th-century finds were registered, the most interesting of which are connected with an unknown 12th–14th-century cemetery (Fig. 2). A sword crossguard, bronze rings, bracelets, penannular brooches, brooch fragments, and crotals (pendants) from that time were discovered. Mid-17th–mid-18th-century finds that should be associated the Belvederis defensive fortification: coins and musket balls were also registered.

Kęstutis Peseckas

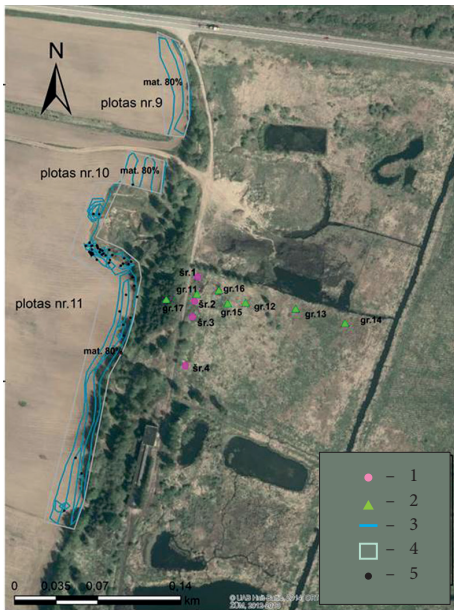
Tenžės upės slėnio ties Kretinga žvalgomieji tyrimai 2016 m.

Iki 500 m pločio fliuvioglacialiniame slėnyje, kuris tęsiasi nuo Latvijos pasienio iki Klaipėdos, Lietuvos teritorijoje teka 4 upės: Kulšė, Sertupis, Tenžė ir Danė. Šio slėnio aplinkoje gausu geležies amžiaus radimviečių, tačiau iki šiol neaptikta ankstesniais laikotarpiais datuojamų objektų, nors netolimų slėnio apylinkių apgyvendinimą mezolito–bronzos amžiaus laikotarpiais liudija vos 8 km į V nuo Tenžės upės nutolęs Šventosios archeologinis kompleksas. Tenžės upės slėnio dalyje 1997 m. A. Bitinui vykdant geologinį Kretingos apylinkių kartografavimą daryti 6 gręžiniai. Dviejuose iš jų buvo aptikti iki 5,4 m storio sapropelio sluoksniai. Šie ežerinių nuogulų klodai liudija Tenžės upės slėnio dalyje tam tikrą laikotarpį egzistavus greičiausiai rininį (suformuotą nuo ledyno pakraščio krentančio vandens) ar senvaginio tipo ežerą. Būtent šio ežero pakrantėse, siekiant aptikti ežero egzistavimo laikotarpio žmonių apgyvendinimo pėdsakų, nuspręsta atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Remiantis prielaida, kad mezolito–neolito bendruomenės daugiausia kūrėsi ežerų, o ne upių pakrantėse, tikėtasi aptikti būtent šiais laikotarpiais datuojamų archeologinių objektų.

1 pav. Radiniai: 1–4 – titnago nuoskalos iš plotų 10–12; 5 – pavienis titnago skaldytinis iš ploto 1; 6 – retušuota skeltė iš ploto 11; 7 – gremžtukas (?) iš ploto 11. K. Pesecko nuotr.

Fig. 1. Finds: 1–4 – flint debitage from areas 10–12; 5 – an isolated flint core from area 1; 6 – a retouched blade from area 11; 7 – a scraper (?) from area 11.

2 pav. Didžiausios radinių koncentracijos vieta plote 11, apie 200 m į P nuo kelio Vydmantai–Kretinga, Tenžės upės slėnio V krante: 1 – šurfų vietos; 2 – gręžiniai; 3 – žvalgymo trasa; 4 – žvalgyti plotai; 5 – titnaginiai radiniai. K. Pesecko brėž.

Fig. 2. The largest find concentration location in area 11, about 200 m to the S of the Vydmantai–Kretinga Road, on the W bank of the Tenžė river valley: 1 – test pit locations; 2 – boreholes; 3 – survey route; 4 – surveyed areas; 5 – flint finds.

Iš viso Tenžės upės slėnyje atlikti 22 gręžiniai rankiniais kalamaisiais-spaudžiamaisiais grąžtais. Identifikuotas tikėtinas buvusio ežero Š krantas. Arimuose, esančiuose slėnio pakrantėse, atkarpoje, ties kuria kažkada egzistavo gręžiniais aptiktas ežeras, atlikti sistemingi paviršiaus žvalgymai. Išžvalgyta apie 20 ha teritorija suskirstyta į 12 plotų, visos žvalgytos trasos buvo fiksuojamos rankiniu GPS matuokliu. Plote 1 aptiktas pavienis titnago skaldytinis (1:5 pav.), o plotuose 10–12 surasti 49 titnago radiniai, tarp jų skeltė, gremžtukas ir nuoskalos (1:1–4, 6, 7 pav.). Didžiausia radinių koncentracija aptikta plote 11, apie 200 m į P nuo kelio Vydmantai–Kretinga, slėnio V pakrantėje. Tarp surinktų titnaginių radinių neaptikta dirbinių, leidžiančių patikimai datuoti naujai surastą radimvietę. Kol kas pagal retušuotą skeltę ir gremžtuką radinius preliminariai galima priskirti mezolito laikotarpiui. Dalis ariamų laukų, skiriančių plotus, liko neišžvalgyta, nes jie labai apaugę, čia verta sugrįžti ateityje ir patikslinti naujos radimvietės teritoriją, taip pat siekiant aptikti daugiau naujų radimviečių.

Archeologinių žvalgymų vietos pasirinkimą nulėmė hipotezė, kad Tenžės slėnio atkarpoje egzistavusio ežero pakrantės galėjo būti tinkamos apgyvendinimui mezolito–neolito laikotarpiais. Žvalgant paviršių plotuose 10–12 surasti titnaginiai radiniai buvo išsibarstę gana plačioje teritorijoje, P ir Š radinius skyrė daugiau nei 700 m. Tikėtina, kad ją apgyvendinu-

sių žmonių veikla buvo susijusi su ežeru, nors kol kas neaišku, kada ir kiek laiko šis ežeras egzistavo. Vis dėlto pasirodė tikslinga šurfais paieškoti žvejybinės ar kitokios veiklos pėdsakų buvusio ežero priekrantėje, ties didžiausios radinių koncentracijos vieta. 4 šurfai iškasti tikėtinoje buvusio ežero priekrantės vietoje, 75 m atkarpoje (2 pav.). Šurfų juosta nuo pagrindinės radinių koncentracijos nutolusi 50 m. Tirti 1,5 m^2 ploto šurfai, pasiektas iki 1,85 m gylis, kasta, kol užpildavo vanduo. Nė viename radinių ir archeologiškai vertingų sluoksnių neaptikta.

The 2016 Field Evaluation of the Tenžė River Valley near Kretinga

In 2016, 22 boreholes were made using a manual direct push probe during an evaluation of the Tenžė river valley. The lake's likely former N shore was identified. Systematic fieldwalking (of roughly 20 ha) was conducted in a section of ploughed fields on the valley's edges, near which the lake detected by coring once existed, and 49 flint finds (Fig. 1), preliminarily dated to the Mesolithic, were discovered. Four test pits were excavated at a likely location, the site of the largest find concentration on the former lake shore (Fig. 2), but no finds were discovered in them.

Gediminas Petrauskas

Naujų paminklų paieškos Akmenės rajone

2017 m. rugsėjį ir lapkritį LNM archeologinė ekspedicija Akmenės rajone ieškojo naujų ir mažai žinomų kultūros vertybių, žvalgė ir tyrinėjo spėjamus archeologijos paminklus. Kivyliuose ir Klykoliuose surengti archeologiniai žvalgymai, Suginčiuose – žvalgomieji tyrimai. Aptikti radiniai saugomi LNM.

1 pav. Kivylių senkapis II iš PV. G. Petrausko nuotr.
Fig. 1. Kivyliai Old Cemetery II, as seen from the SW.

